

Economic relations as a subject of regulation consists of only two elements – organizational and property. Property issues related to the property of any religious organizations traditionally remain one of the most difficult for legal understanding, although they are crucial, since the implementation of the right to freedom of conscience presupposes the existence of a certain property base. The question of ownership of religious property is directly related to the natural right of every person to freedom of conscience, which has found its legislative expression both at the international legal level and in the norms of domestic legislation.

The Russian legislator believes that religious organizations are such non-profit organizations as, for example, charitable organizations, which means that they can be studied without taking into account the specifics of internal organizational and organizational-property relations in isolation from the provisions of Canon law, and this leads to the emergence of many controversial issues that relate to the economic activities of religious organizations.

The current legislation does not allow for a clear definition of what form of ownership the property of religious organizations belongs to, since the current legislation does not clearly define such a form of ownership as the property of parents. In our opinion, the property of religious organizations should be classified as a different form of ownership – as the property of religious organizations, and not as private or collective, since religious organizations have a specific, different from public organizations, the principle of organizational structure, the procedure for making decisions on property management, and so on.

Key words: *economic relations with the participation of religious organizations, property relations with the participation of religious organizations, property of religious organizations, the right of religious organizations to land, the form of ownership of religious organizations.*

Стаття надійшла до редакції 16.04.2020 р.

УДК 343.13

О. О. Лісовий

ПРАВОВА ПРИРОДА ОБМЕЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН ПРИ ПРОВЕДЕННІ НСРД, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ

У статті розглядається правова природа обмеження конституційних прав громадян при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із використанням технічних засобів. Розглядаючи недоторканність приватного життя громадян як юридичне явище та правову категорію, автор висвітлює окремі аспекти судового контролю за здійсненням НСРД, що пов'язані з використанням технічних засобів і передбачають втручання в приватну сферу життя. Автор висловлює та обґрунтовує тезу про те, що особливість судового контролю за законністю обмеження конституційних прав громадян при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів, полягає в самому механізмі правового регулювання, який поєднує особливий суб'єктний склад, а також однорідні суспільні відносини у

сфері судового контролю за обмеженням прав і свобод громадян під час кримінально-процесуальних дій.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії, слідчий суддя, обмеження конституційних прав, судовий контроль, технічні засоби.

DOI 10.34079/2226-3047-2020-10-19-20-28

Постановка проблеми. При проведенні негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД), пов'язаних із використанням технічних засобів, дії ініціаторів та виконавців (суб'єктів НСРД) мають бути професійними і неупередженими (законними). Сфера кримінального провадження є саме тією сферою правотворчої та правозастосовчої державної діяльності, в якій обмеження прав людини є об'єктивно необхідним явищем для успішного досягнення сучасного правозахисного призначення кримінального провадження, охорони прав і законних інтересів осіб, які беруть у ньому участь, а також для швидкого й повного розкриття злочинів, викриття винних та забезпечення правильного застосування Закону з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був притягнутий до відповідальності і жоден невинний не був покараний.

Дослідження допустимості обмеження конституційних прав людини у кримінальному провадженні створює передумови для реформування чинного кримінально-процесуального законодавства, яке покликане забезпечувати надійні умови захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави, що охороняються законом. Тож варто визначити правову природу дій з обмеження конституційних прав громадян у контексті активного судового спостереження за законністю НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів (судового контролю).

Аналіз останніх досліджень. Окремі питання обмеження конституційних прав людини в кримінальному провадженні досліджували Ю. П. Аленін, О. М. Бандурка, В. О. Бахін, В. Д. Берназ, А. П. Бущенко, А. Ф. Волобуєв, В. І. Галаган, В. Г. Гончаренко, Ю. М. Грошевий, М. М. Губенко, Ю. О. Гурджі, В. С. Гуславський, В. О. Демиденко, В. С. Зеленецький, С. Ільченко, А. В. Іщенко, О. В. Капліна, Н. С. Карпов, А. М. Колодій, М. В. Корнієнко, Л. М. Лобойко, В. Т. Малярєнко, О. А. Мартиненко, О. Р. Михайленко, О. В. Негодченко, В. Т. Нор, А. Ю. Олійник, М. А. Погорецький, П. М. Рабінович, В. М. Тertiшник, В. М. Трубников, Л. Д. Удалова, М. І. Хавронюк, О. Г. Шило та ін. Однак спеціальні дослідження, присвячені правовому забезпеченню судової діяльності щодо обмеження конституційних прав громадян при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів, відсутні.

Актуальність проблематики обмежень прав громадян в контексті судово-дозвільної діяльності підкреслюється непоодинокими випадками порушень законності при здійсненні НСРД, пов'язаних із такими обмеженнями (у т.ч. поєднаними з використанням технічних засобів). Так, за даними Генеральної прокуратури України впродовж 2019 року до слідчих суддів надійшло 69 765 клопотань суб'єктів розслідування (прокурора або слідчого) щодо проведення НСРД. За результатами розгляду клопотань судами задовільнено 64 811, відмовлено в задоволенні – 4 954. Органами розслідування прийнято 63 рішення про проведення НСРД в порядку ст. 250 КПК України (до постановлення ухвали слідчого судді), п'ять з яких були визнані незаконними [1]. У зв'язку з цим спостерігається тенденція до посилення нагляду за законністю проведення НСРД. І особлива увага приділяється тим рішенням, які безпосередньо зачіпають права та свободи громадян.

Мета статті – дослідити правову природу обмеження конституційних прав

громадян при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання: дослідити проблематику обмеження конституційних прав громадян як юридичного явища, дослідити недоторканність приватного життя як правову категорію, висвітлити окремі аспекти судового контролю за здійсненням НСРД, які передбачають втручання в приватну сферу життя громадян.

Виклад основного матеріалу. Обмеження конституційних прав громадян як юридичне явище зумовлене сутністю судової влади й відповідно до Конституції України здійснюється під час виконання іманентної функції суду поряд з відправленням ним правосуддя (ст.ст. 29-31, 55, 62, 124) – судового контролю. Сам судовий контроль є юрисдикційною діяльністю, спрямованою на перевірку актів органів виконавчої влади (судовий нормоконтроль), надання дозволів на обмеження прав людини або вирішення конфліктів, що виникають між державними органами, які здійснюють процесуальну діяльність, та її учасниками [2, с. 12].

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права в ст. 9 встановлює: «Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути піддано свавільному арешту чи триманню під вартою. Нікого не може бути позбавлено волі інакше, як на підставах і відповідно до такої процедури, які встановлені законом» [3].

Обмеження прав і свобод громадян дозволяє встановлювати рівновагу між правами окремих осіб та більш загальними інтересами демократичного суспільства в цілому в тому випадку, коли між ними може виникнути протиріччя [4, с. 54]. Важливо визначити межу правомірного втручання держави в сферу приватного життя. Так, згідно ч. 2 ст. 8 Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод, таке втручання має бути регламентовано законом і здійснювались лише в інтересах національної, громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я, моралі або прав і свобод інших осіб [5].

Право на захист недоторканості приватного життя та листування закріплене у ст. 29-32 Конституції України та Законі України «Про захист персональних даних». Відповідно до ст. ст. 31, 32 Конституції України, кожному гарантоване право на приватне спілкування, а також право на таємницю його особистого й сімейного життя.

Слід зазначити, що категорія «недоторканність приватного життя» (в перекладі з англійської «inviolability of individual life») означає гарантовані державою можливість і право людини самостійно контролювати інформацію про самого себе, перешкоджати розголошенню відомостей особистого, інтимного характеру [6, с. 265]. Це одне з основних конституційних особистих прав людини. Діючи конституції цивілізованих країн в якості гарантії недоторканності приватного життя встановлюють заборону на збір, зберігання, використання та поширення інформації про приватне життя особи без її згоди. Однією з конституційних гарантій недоторканності приватного життя є також таємниця листування та інших повідомлень. Законодавство України розрізняє також особисту і сімейну таємницю. До особистих таємниць слід відносити два різновиди таємниць: 1) таємниці виключно особисті, нікому не довірені (таємниця творчості й спілкування, таємниця інтимних взаємин тощо). Громадянин, маючи особисту таємницю, може розпорядитися нею на власний розсуд; 2) таємниці професійні (відомості про себе, довірені представникам різних професій – лікарям, адвоката, нотаріусам, священикам тощо).

Дослідження правових і літературних джерел свідчить, що приватне життя є відносно відособленою від суспільства сферою життя людини, що включає його

внутрішній світ, думки, почуття, бажання, тип поведінки при відсутності соціальних контактів, а також міжособистісні відносини, що регулюються нормами моралі та моральності, спосіб здійснення яких вибирається самою людиною, доступ до цих відносин з боку сторонніх захищений як самою людиною, так і державою.

Основними елементами права на недоторканність приватного життя є: право на усамітнення; можливість особи обмежити доступ інших осіб до персональної інформації про неї; конфіденційність, або можливість приховати будь-яку інформацію від інших; контроль з боку особи над тим, як інші особи використовують інформацію про неї; стани приватності (самітність, інтимність, анонімність і захищеність) [7]; особистість та автономність; самоідентифікація та розвиток особистості; захист інтимних стосунків; право на захист цього права [8].

У зв'язку з цим приватне життя можна визначити як фізичну й духовну сфери, які контролюються самою людиною, тобто свободу від зовнішнього впливу. Водночас категорія «приватне життя» не має юридичного змісту. Правове регулювання лише встановлює межі її недоторканності та відповідно межі допустимого втручання.

Визначення права на недоторканність приватного життя варіюється залежно від обставин. У багатьох країнах концепція цього права зводиться до захисту персональних даних. Поза цих досить жорстких меж його право часто розглядається як рубікон, межа приватного життя, за яку суспільство не має заходити. У цьому сенсі недоторканність приватного життя можна класифікувати наступним чином: 1) інформаційна недоторканність (регулювання отримання та обробки персональних даних, таких як банківська та медична інформація); 2) фізична недоторканність (захист людського організму від стороннього втручання, наприклад, вплив наркотиками, дослідження внутрішніх органів); 3) недоторканність комунікацій (збереження та недоторканність поштових повідомлень, телефонних переговорів, електронної пошти та інших видів зв'язку); 4) територіальна недоторканність (обмеження на вторгнення в житло, а також на робоче місце тощо) [9, с. 132].

Згідно з КПК України виключно слідчий суддя приймає рішення про обмеження прав. Крім того, процесуальний закон суворо регламентує процедуру прийняття такого рішення. Саме такий процесуальний порядок (механізм), з одного боку, сприяє результативності й ефективності застосування заходів процесуального примусу, а з іншого – максимально забезпечує дотримання прав, свобод та інтересів осіб, до яких вони застосовуються, захищаючи їх від надмірного, неприпустимого примусу [10, с. 58].

Закон України «Про ОРД» зазначає, що окремі обмеження прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства (ч. 5 ст. 9); заходи, пов'язані із застосуванням оперативної техніки, проводяться виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо (ч. 2 ст. 8) [11].

Об'єктами судового контролю, передусім, є НСРД, які передбачають втручання в приватне спілкування, оскільки саме вони зачіпають приватну сферу життя людей, а тому потребують судового контролю. Аналіз положень глави 21 КПК України дає підстави стверджувати, що дозвіл слідчого судді необхідний для проведення таких НСРД як: аудіо-, відеоконтролю особи (ст. 260 КПК України), накладення арешту на кореспонденцію, її огляд та виїмку (ст. ст. 261-262 КПК України), зняття інформації з

транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України), зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України), обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України), установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України), спостереження за особою (ч. 2 ст. 269 КПК України), моніторинг банківських рахунків (ст. 269-1 КПК України), аудіо-, відеоконтролю місця (ст. 270 КПК України), контроль за вчиненням злочину (у випадку, передбаченому ч. 8 ст. 271 КПК України), негласне отримання зразків для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України). У зазначених випадках слідчий за погодженням із прокурором або прокурор звертаються з відповідним клопотанням до слідчого судді про надання дозволу на проведення НСРД.

Окремі НСРД як виняток можуть здійснюватися до винесення ухвали слідчим суддею за рішенням прокурора або за рішенням слідчого, погодженого з прокурором (у порядку ч. 1 ст. 250 КПК України). Це такі НСРД як: установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ч. 4 ст. 268 КПК України) і спостереження за особою (ч. 3 ст. 269 КПК України). Така позиція законодавця виглядає досить дивною, оскільки, як свідчить практика, невідкладного порядку часто вимагає проведення інших НСРД. Ми поділяємо позицію О.В. Кондратьєва та М.В. Багрія, які пропонують передбачити в ст. 250 КПК України можливість проводити невідкладно НСРД в інших випадках [12, с. 88]. Необхідність розширення процесуального арсеналу суб'єктів кримінального переслідування витікає з високого доказового потенціалу отриманої за допомогою технічних засобів інформації.

Механізм судового контролю за законністю обмеження конституційних прав громадян при проведенні НСРД являє собою системне, комплексне і впорядковане організаційно-правове утворення, яке поєднує особливий суб'єктний склад (уповноважених органів і посадових осіб), що здійснює контрольно-наглядову (юридичну) діяльність, характеризується універсальністю, владністю й самостійністю та реалізоване в специфічній процесуальній формі із застосуванням правових засобів для забезпечення законності й правопорядку, захисту прав та інтересів суспільства й держави.

Слід підкреслити, що контроль суду за законністю обмеження конституційних прав громадян під час проведення НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів, спрямований, насамперед, на протидію безпідставному (незаконному) втручання у приватне життя громадян. Це завдання повністю реалізується шляхом судового контролю за дотриманням законності у кримінальному провадженні. Порушення вимог закону окремими суб'єктами кримінального переслідування під час здійснення НСРД ставить під загрозу репутацію всієї системи правосуддя. До того ж сьогодні, коли за всіма діями влади пильно спостерігають ЗМІ й кожний негативний випадок стає відомим широкому загалу, проблематика судового контролю при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів, актуалізується.

Вказана діяльність підпорядкована єдиним ідейним засадам, які її пронизують наскрізь. Це принципи законності, винятковості повноважень суду на здійснення правосуддя, незалежності суддів, рівності всіх перед судом і законом, забезпечення права громадян на судовий захист, найвищої сили дії прийнятих судом рішень та ін.

Принципами обмежень конституційних прав на думку В.В. Назарова є: 1) законність (обмеження основних прав допускається виключно на основі закону. При цьому в законі повинні бути визначені засоби та інструменти можливого обмеження прав людини); 2) легітимність (правовою основою обмеження прав людини є загальне визнання його суспільної необхідності, існування нагальної потреби визначення меж здійснення суб'єктивного права з урахуванням інтересів інших осіб. Гарантією

загального визнання необхідності обмеження є вільне обговорення наслідків, що впливають із обмеження суб'єктивного права. Важливим є визначення такого обмеження, яке б не створювало надмірних обмежень у його здійсненні); 3) ясність, чіткість і визначеність (формулювання процесуального порядку обмеження прав повинно бути таке, щоб воно було зрозуміле як для громадянина, так і для посадової особи); 4) цілеобумовленість (конкретно поставлена ціль на підставі ч. 2 ст. 64 Конституції України); 5) співвідношення мети і результату (обмеження не може бути більш суворим, ніж це необхідно; має існувати баланс між конституційно гарантованими правами індивіда і суспільним інтересом (правопорядком) або правами інших людей); 6) винятковий і тимчасовий характер [13, с. 12]. Приймаючи вказану систему принципів, на основі аналізу норм КПК та суміжних сфер законодавства, можна додатково виділити систему специфічних засад здійснення повноважень слідчого судді щодо обмеження конституційних прав громадян при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів, а саме: швидкості (наступальності), можливості касаційного оскарження рішень судді, допустимості повторного звернення до суду у разі відмови в задоволенні клопотання про проведення дій, що обмежують конституційні права і свободи громадян (у зв'язку з нововиявленими обставинами).

Все це дає підстави стверджувати про існування кримінально-процесуального інституту обмеження конституційних прав і свобод громадян при здійсненні судового контролю за законністю при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів. Цей інститут можна визначити як сукупність норм кримінально-процесуального права, що регулюють діяльність слідчих суддів на стадії досудового розслідування (а також, в широкому сенсі, подальший судовий контроль у судових стадіях), спрямовану на створення законного режиму обмеження конституційних прав і свобод громадян у зв'язку з провадженням НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів, у кримінальному провадженні, а також на забезпечення їх процесуальних інтересів.

Детальне дослідження нормативних приписів, які регулюють повноваження слідчого судді, вказує на їхню неоднорідність за своєю спрямованістю. Зокрема норми, які регламентують прийняття слідчим суддею рішень про обмеження конституційних прав і свобод громадян у зв'язку з провадженням НСРД, спрямовані на створення оптимального законного режиму обмеження таких прав. Своєю чергою норми, які регулюють діяльність слідчого судді з перевірки вже прийнятих рішень і вжитих заходів суб'єктами розслідування, спрямовані на контроль за дотриманням законів під час здійснення ними правозастосування.

Підкреслюючи відмінності у предметі правового регулювання Н.В. Костерина виділяє два правові інститути: власне судового контролю та судового обмеження конституційних прав і свобод громадян. Автор пояснює свою точку зору тим, що вказані нормативні спільноти розрізняються за предметом правового регулювання, за суб'єктами та своїм змістом [14, с. 116]. Однак ми вважаємо, що недоцільно розділяти ці норми на два правові інститути, адже в контексті даного дослідження предметом правового регулювання в обох випадках є загальні однорідні суспільні відносини.

Висновки. Головною метою судового контролю при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів, є забезпечення законності вказаної діяльності, дотримання та захист прав і законних інтересів громадян, суспільства й держави. Об'єктами судового контролю, передусім, є НСРД, які передбачають втручання в приватне спілкування, оскільки саме вони зачіпають приватну сферу життя людей, а тому потребують судового контролю. Законне й обґрунтоване обмеження конституційних прав громадян при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням

технічних засобів, досягається завдяки суворому дотриманню встановленого порядку їх застосування.

Особливість судового контролю за законністю обмеження конституційних прав громадян при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів, полягає в самому механізмі правового регулювання, який поєднує особливий суб'єктний склад, а також однорідні суспільні відносини у сфері судового контролю за обмеженням прав і свобод громадян під час кримінально-процесуальних дій (тобто як під час організації, підготовки до проведення, так і під час безпосереднього провадження цих дій). Процесуальний порядок (або механізм), з одного боку, сприяє результативності й ефективності кримінального провадження, з іншого, максимально забезпечує дотримання прав, свобод і інтересів фігурантів, захищаючи їх від надмірного, неприпустимого примусу.

Список використаної літератури

1. Звіт про роботу прокурора за січень-грудень 2019 року (форма № П, затв. наказом Генерального прокурора України від 18.11.2015 № 350) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=208281

(дата звернення: 15.01.2020). ; Zvit pro robotu prokurora za sichen-hruden 2019 roku (forma № P, zatv. nakazom Heneralnoho prokurora Ukrainy vid 18.11.2015 № 350) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu :

https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=208281

(data zvernennia: 15.01.2020).

2. Кондратьев О. В. Организационно-правовые проблемы судебного контроля : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 2.00.10 / Олександр Васильович Кондратьев ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2005. - 32 с. ; Kondratiev O. V. Orhanizatsiino-pravovi problemy sudovoho kontroliu : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 2.00.10 / Oleksandr Vasylovych Kondratiev ; Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. - Kharkiv, 2005. - 32 s.

3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16.12.1966 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 01.02.2020). ; Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski ta politychni prava vid 16.12.1966 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (data zvernennia: 01.02.2020).

4. Гомиен Д. Путеводитель по Европейской конвенции о защите прав человека / Д. Гомиен. – Страсбург : Совет Европы, 2001. - 150 с. ; Gomiyen D. Putevoditel po Yevropeyskoj konventsii o zashchite prav cheloveka / D. Gomiyen. – Strasburg : Sovet Yevropy, 2001. - 150 s.

5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 // Офіційний вісник України. - 1998. - № 13. - С. 270. ; Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 // Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. - 1998. - № 13. - S. 270.

6. Тихомирова Л. В. Юридическая энциклопедия / Л. В. Тихомирова, М. Ю. Тихомиров; под ред. М. Ю. Тихомирова. – Москва : Юринформцентр, 1997. - 525 с. ; Tikhomirova L. V. YUridicheskaya entsiklopediya / L. V. Tikhomirova, M. Yu. Tikhomirov; pod r ed. M. Yu. Tikhomirova. – Moskva : YUrinformtsentr, 1997. – 525 с.

7. Westin A. Privacy and Freedom [Electronic resource] / A. Westin // Washington and

Lee Law Review. – 1968. – Vol. 25, Issue 1. - Mode of access : <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3659&context=wlu> (дата звернення: 01.02.2020).

8. Solove D. J. Understanding Privacy [Electronic resource] / D. J. Solove. – Cambridge : Harvard University Press, 2008. - Mode of access : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1127888 (дата звернення: 01.02.2020).

9. Права человека: проблемы и перспективы : сб. ст. / редкол. : Е. А. Лукашева (отв. ред.). – Москва : ИГП АН СССР, 1990. - 155 с. ; Prava cheloveka: problemy i perspektivy : sb. st. / redkol. : Ye. A. Lukasheva (otv. red.). – Moskva : IGP AN SSSR, 1990. - 155 с.

10. Назаров В. В. Конституційні права людини та їх обмеження у кримінальному процесі України : моногр. / В. В. Назаров. - Харків : Золота миля, 2009. – 400 с. ; Nazarov V. V. Konstytutsiini prava liudyny ta yikh obmezhenia u kryminalnomu protsesi Ukrainy : monohr. / V. V. Nazarov. - Kharkiv : Zolota mylia, 2009. – 400 s.

11. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 22. - Ст. 303. ; Pro operatyvno-rozshukovu diialnist : Zakon Ukrainy vid 18.02.1992 № 2135-XII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. - 1992. - № 22. - St. 303.

12. Багрій М. В. Судовий контроль за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій: окремі аспекти / М. В. Багрій // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2015. - Вип. 35(1.3). - С. 86-89. ; Bahrii M. V. Sudovyi kontrol za provedenniam nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii: okremi aspekty / M. V. Bahrii // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia : Pravo. - 2015. - Vyp. 35(1.3). - S. 86-89.

13. Назаров В. В. Обмеження конституційних прав людини в кримінальному провадженні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец 12.00.09 / Віктор Володимирович Назаров; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. - Дніпропетровськ, 2009. - 36 с. ; Nazarov V. V. Obmezhenia konstytutsiinykh prav liudyny v kryminalnomu provadzhenni : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : spets 12.00.09 / Viktor Volodymyrovych Nazarov; Dnipropetrovskiy derzhavnyi universytet vnutrishnykh sprav. - Dnipropetrovsk, 2009. - 36 s.

14. Костерина Н. В. Судебный контроль на досудебных стадиях уголовного судопроизводства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Наталья Валерьевна Костерина; Волгогр. акад. МВД России. Волгоград, 2005. – 270 с. ; Kosterina N. V. Sudebnyy kontrol na dosudebnykh stadiyakh ugolovnoho sudoproizvodstva : dis. ... kand. yurid. nauk : 12.00.09 / Natalya Valeryevna Kosterina; Volgogr. akad. MVD Rossii. Volgograd, 2005. – 270 s.

O. Lisovy

LEGAL NATURE OF RESTRICTION OF CONSTITUTIONAL RIGHTS OF CITIZENS WHEN CONDUCTING NSDCS RELATED TO THE USE OF TECHNICAL MEANS

The article considers the legal nature of the restriction of the constitutional rights of citizens when conducting covert investigative (search) actions related to the use of technical means. Considering the privacy of citizens as a legal phenomenon and a legal category, the author highlights some aspects of judicial control over the implementation of the covert investigative (search) actions, which are related to the use of technical means and involve interference in the private sphere. The author expresses and substantiates the thesis that the

main purpose of judicial control in carrying out covert investigative (search) actions related to the use of technical means is to ensure the legality of these activities, compliance and protection of the rights and legitimate interests of citizens, society and the state. The objects of judicial control are, first of all, covert investigative (search) actions, which provide for interference in private communication, because they affect the private sphere of people's lives and therefore require judicial control. Legal and reasonable restriction of the constitutional rights of the citizen at carrying out covert investigative (search) actions connected with use of technical means is reached thanks to strict observance of the established order of their application.

The peculiarity of judicial control over the legality of restricting the constitutional rights of citizens in conducting covert investigative (search) actions related to the use of technical means, according to the author, lies in the mechanism of legal regulation, which combines a special subject composition, as well as homogeneous social relations in the field of judicial control restriction of the rights and freedoms of citizens during criminal proceedings (ie both during the organization, preparation for, and during the direct conduct of these actions). It is proved that the procedural order (or mechanism), on the one hand, contributes to the effectiveness and efficiency of criminal proceedings, on the other hand, maximizes respect for the rights, freedoms and interests of the defendants, protecting them from excessive, unacceptable coercion.

Keywords: *covert investigative (search) actions, investigative judge, restriction of constitutional rights, judicial control, technical means.*

Стаття надійшла до редакції 20.04.2020 р.

УДК 34:331.556.46

А.А. Попов
Ю.О. Туз

ЗОВНІШНЯ ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: НЕДОЛІКИ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті зроблено аналіз співвідношення правового регулювання трудової міграції з України з потребами українських національних інтересів. Звернуто увагу на те, що положення двосторонніх міжнародних угод України з іншими країнами в сфері взаємного працевлаштування не відповідають вимогам сучасності, а також не враховують позитивний досвід іноземних країн.

Висунута пропозиція про необхідність розширення кількості і змісту відповідних міжнародних угод України з іншими країнами і суттєвої зміни українського законодавства.

Ключові слова: *зовнішня трудова міграція; легальна міграція; нелегальна міграція; підхід спільного розвитку; репатріація навиків та знань.*

DOI 10.34079/2226-3047-2020-10-19-28-34

Актуальність теми. Сьогодні міжнародна трудова міграція охопила всі континенти та набула глобального характеру. Не винятком у цьому процесі є і Україна. Відсутність належних умов для забезпечення нормальної життєдіяльності в державі,